

Nr 35

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd; given Stockholms slott den 10 januari 1958.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd.

GUSTAF ADOLF

Ingvar Lindell

Propositionens huvudsakliga innehåll

Det i propositionen framlagda förslaget avser att förbättra tillsynen å efterlevnaden av djurskyddslagen. Hälsovårdsnämnd skall vara skyldig att för tillsynens utövande utse en eller vid behov flera tillsyningsmän. Vidare skall hälsovårdsnämnd äga att, i samband med meddelande av föreskrift för försumlig djurägare att ställa sig till efterrättelse lagens bestämmelser om djurens vård och behandling, stadga vite samt att, om föreskriven åtgärd icke vidtages, verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad.

Tillsynen på det kommunala planet skall ställas under uppsikt av länsstyrelserna för de särskilda länen och av veterinärstyrelsen för hela riket.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd**

Härigenom förordnas, dels att 12, 14, 15 och 21 §§ lagen den 19 maj 1944 om djurskydd skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 22 § samma lag skall upphöra att gälla.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***12 §.**

Djur må ej utan *medicinalstyrelsens* tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning.

Djur må ej utan *veterinärstyrelsens* tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning.

Närmare bestämmelser — — — — — av Konungen.

14 §.

Hälsovårdsnämnden i orten har att, *i samverkan med läns- och distrikts- eller stadsveterinären*, öva tillsyn över djurens vård och behandling. För sådant ändamål *äger* nämnden utse *tillsyningsman*.

1 mom. Hälsovårdsnämnden i orten har att öva tillsyn över djurens vård och behandling. För sådant ändamål *skall* nämnden utse *en eller vid behov flera tillsyningsmän*. *Vid tillsynen medverka länsveterinären och distrikts- eller stadsveterinären enligt vad därom närmare föreskrives.*

Länsstyrelsen skall, med biträde av länsveterinären, vaka över att hälsovårdsnämnder och tillsyningsmän

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Åsidosätter någon vad i 2—6 §§ stadgas, äger hälsovårdsnämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut. Länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

Vid nämndens handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

samt distrikts- och stadsveterinärer fullgöra sina åligganden.

Högsta tillsynen tillkommer veterinärstyrelsen som har att till ledning för övriga tillsynsorgan meddela erforderliga råd och anvisningar.

2 mom. Åsidosätter någon vad i 2—6 §§ stadgas, äger hälsovårdsnämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Nämnden äger ock i sådant fall stadga vite. Underlåter någon att vidtaga föreskriven åtgärd, äger nämnden, där det anses nödigt, verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad. Nämnden äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen.

För avhjälpan av missförhållande i avseende å djurskyddet äger länsstyrelsen samma befogenheter som enligt första stycket tillkommer hälsovårdsnämnden.

3 mom. Vid hälsovårdsnämndens handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Hans mening skall på begäran antecknas i protokollet.

Veterinär som äger närvara vid nämndens sammanträde skall kallas i god tid och därvid underrättas om ärendets beskaffenhet.

Sammanträde skall skyndsamt ägarum, när länsstyrelsen eller länsveterinären begär det.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

15 §.

Den som har djur i sin vård är skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser eller tillsyningsman varom i 14 § förmäles så ock länsveterinären eller distrikts- eller stadsveterinären besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum för djuret.

Polismyndigheten meddelar erforderlig handräckning för dylik besiktning.

Den som har djur i sin vård är skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser, tillsyningsman varom i 14 § 1 mom. förmäles, länsveterinären, distrikts- eller stadsveterinären eller annan som länsstyrelsen eller veterinärstyrelsen förordnat besiktiga djuret samt stall eller annat förvaringsrum, födoämnen, redskap och persedlar som äro avsedda för djuret.

Polismyndigheten meddelar erforderlig handräckning för dylik besiktning.

21 §.

Den som bryter mot vad i 9, 10, 11 eller 12 § stadgas, eller av tredska underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats jämlikt 14 § andra stycket, eller åsidosätter honom åvilande skyldighet enligt 15 § första stycket eller underlåter att fullgöra vad honom åligger enligt 20 § andra stycket, straffes med dagsböter.

Om straff — — — — — allmänna strafflagen.

Den som bryter mot vad i 9, 10, 11 eller 12 § stadgas eller åsidosätter honom åvilande skyldighet enligt 15 § första stycket eller underlåter att fullgöra vad honom åligger enligt 20 § andra stycket, straffes med dagsböter.

22 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1959.

Äldre lydelsen av 21 § skall alltjämt gälla såvitt angår underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats jämlikt 14 § i dess förutvarande lydelse.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 22 november 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändrade bestämmelser angående tillsyn å djurskyddslagens efterlevnad* samt anför därvid följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har dåvarande chefen för justitiedepartementet den 6 juni 1953 tillkallat f. d. justitierådet Erik Geijer att såsom sakkunnig inom justitiedepartementet utreda frågan om ett förbättrat djurskydd. Att såsom experter biträda den sakkunnige har förordnats, såvitt gäller den del av utredningsuppdraget varom nu är fråga, numera förste byråsekreteraren i veterinärstyrelsen Alf Danielsson, tillika utredningens sekreterare, och förste stadsveterinären i Stockholm Richard Larsson.

I direktiven för utredningen, som antagit benämningen djurskyddsutredningen, anfördes att, eftersom lagen den 19 maj 1944 om djurskydd, vilken innehåller de grundläggande bestämmelserna till djurens skydd, varit i kraft nära ett decennium, tillräcklig erfarenhet torde ha vunnits för att bedöma, i vad mån ändringar och kompletteringar i de nuvarande reglerna kan anses påkallade. Jämte det att vissa spörsmål framhölls såsom särskilt angelägna uttalades att uppmärksamhet borde ägnas även åt formerna för uppsikt och tillsyn över att de i djurskyddets intresse meddelade bestämmelserna verkligen efterlevs.

Frågan om effektiviteten av djurskyddslagens tillsynsbestämmelser har av utredningen upptagits till separat behandling i ett den 1 december 1956 dagtecknat, under medverkan av experterna Danielsson och Larsson utarbetat betänkande, innehållande förslag till lag om ändring i vissa delar av djurskyddslagen jämte därtill hörande motivering (SOU 1956: 49). Experterna Danielsson och Larsson har förklarat sig instämma i såväl förslaget som motiveringen.

Över betänkandet har infortrade yttranden avgivits av riksåklagarämbetet, lantbruksstyrelsen, veterinärstyrelsen, veterinärhögskolans lärarkolle-

gium, medicinalstyrelsen, statspolisintendenten, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Kalmar, Hallands, Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län.

Riksåklagarämbetet har med sitt yttrande överlämnat yttranden av statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges stadsfiskaler och föreningen Sveriges landsfiskaler. Veterinärstyrelsen har vid sitt yttrande fogat gemensamt yttrande av stadsveterinärerna i Stockholm I. Alström och U. Plazikowski samt inspektören S. Blomkvist, den senare av hälsovårdsnämnden i Stockholm jämlikt 14 § djurskyddslagen utsedd tillsyningsman, ävensom yttranden av länsveterinärerna. Vid medicinalstyrelsens yttrande är fogat yttrande av Förste provinsialläkarnes förening. Överståthållarämbetet och länsstyrelserna har vid sina yttranden fogat yttranden av vissa hälsovårdsnämnder, kommuner m. fl.

Yttranden har efter remiss därjämte avgivits av Sveriges veterinärförbund, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, samarbetskommittén för hälsovårdsnämnderna i rikets större städer, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund, Svenska hundskyddsföreningen och Nordiska samfundet till bekämpande av det vetenskapliga djurplågeriet. Svenska allmänna djurskyddsföreningen och Svenska kvinnors djurskyddsförening har inkommit med gemensamt yttrande. Nordiska djurskyddsföreningen och Svenska kennelklubben har beretts tillfälle att avgiva yttrande men har icke begagnat sig därav.

Jag anhåller att nu få upptaga detta lagstiftningsärende till behandling.

Gällande rätt

Strafflagen innehåller i 11 kap. 13 § bestämmelse om straff för djurplågeri. Enligt detta lagrum skall den som genom misshandel, överansträngning, vård eller annorledes utsätter djur för otillbörligt lidande dömas för djurplågeri till böter eller fängelse. Vid sidan härav finns vissa andra bestämmelser som syftar till att bereda djur skydd mot lidande. De grundläggande av dessa bestämmelser är upptagna i lagen den 19 maj 1944 om djurskydd. Sålunda innehåller denna lag, som avser vård och behandling av husdjur och andra djur som hålles i fångenskap, dels allmänna föreskrifter om vården och behandlingen och dels särskilda regler om förevisning av djur, om kastrering, kupering och vissa andra ingrepp samt om levande djurs användning för vetenskapligt ändamål, i vilket sistnämnda hänseende det enligt 12 § erfordras tillstånd av medicinalstyrelsen, m. m. Lagen innehåller även bestämmelser om tillsyn å dess efterlevnad och om rätt att omhändertaga eller döda djur för att hindra djurplågeri samt slutligen bestämmelser om straff för vissa förseelser. Tillsynsbestämmelserna, vilkas innehåll är föremål för behandling i detta lagstiftningsärende, återfinnes i 14—16 §§ i lagen.

Enligt 14 § första stycket åvilar det hälsovårdsnämnden i varje särskild ort att i samverkan med läns- och distrikts- eller stadsveterinären öva till-

syn över djurens vård och behandling. Nämnden äger, men är ej ovillkorligen skyldig, att för sådant ändamål utse tillsyningsman. Där någon åsidosätter vad i 2—6 §§ i lagen stadgas — om att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande samt om den närmare innebörden i vissa avseenden av denna grundsats — äger, enligt andra stycket av paragrafen, nämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser är gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut. Länsstyrelsen äger förordna att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. Enligt tredje stycket av paragrafen skall vid nämndens handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären äga vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i beslutet.

Enligt 15 § första stycket är den som har djur i sin vård skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser eller tillsyningsman varom i 14 § förmäles så ock länsveterinären eller distrikts- eller stadsveterinären besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum för djuret. Polismyndigheten skall, enligt andra stycket, meddela erforderlig handräckning för dylik besiktning.

I 16 § är föreskrivet att vad i 14 och 15 §§ stadgas icke skall gälla med avseende å djur som användes inom försvarsväsendet.

Enligt 21 § skall dagsböter ådömas bl. a. den som av tredska underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats jämlikt 14 § andra stycket eller åsidosätter honom åvilande skyldighet enligt 15 § första stycket. Ådömda böter skall enligt 22 § tillfalla kronan.

Djurskyddsutredningens förslag

Utredningen anför i sitt betänkande att den allmänna tillsynsorganisation som tillskapades genom djurskyddslagen under den tid som sedan dess förflutit icke förvärvat anseende såsom fullt effektiv och tillfredsställande. Det synes sålunda vara en ganska utbredd mening, särskilt inom djurskyddsrelsen, att hälsovårdsnämnderna — även om naturligtvis undantag därvidlag torde kunna påvisas — i mycket stor utsträckning icke visat den initiativförmåga och handlingskraft som deras nyckelställning inom organisationen kräver. Endast ett mindre antal hälsovårdsnämnder lär ha utsett tillsyningsmän, och då dessa ofta även har andra uppgifter att fullgöra, har deras verksamhet icke fått den betydelse som avsetts. Utredningen har även själv gjort vissa undersökningar rörande tillsynsbestämmelsernas effektivitet. En tidningsnotis har sålunda givit utredningen anledning att närmare granska myndigheternas handläggning av ett djurskyddsärende, avseende vanvård av en svinbesättning på en lantgård. Enligt ett i ärendet föreliggande besiktningsinstrument av juni 1954 hade det sedan mer än 20 år i svinstallarna härskat ohygglig smuts och stank; dödligheten bland de ständigt vanvårdade djuren hade varit mycket stor, men i övrigt hade det knappast

gått att beskriva det elände som rådde. Åtal hade väckts redan 1945 men blivit ogillat. Nytt åtal följde efter besiktningen, och domen blev då fällande. Att vanvården kunnat utveckla sig till den beklämnande situation som kom i dagen vid besiktningen visar enligt utredningens mening klart att tillsynsorganisationen icke fungerat som den bort. Utredningen erinrar vidare om att då djurskyddslagen antogs fäste man vid riksdagsbehandlingen särskilda förhoppningar vid hälsovårdsnämndernas tillsyn beträffande de s. k. bandhundarna. På grund av många och samstämmiga utsagor i press och annorstädes anser sig utredningen emellertid kunna konstatera att bandhundarna, särskilt i de södra delarna av landet, alltjämt i mycket stor utsträckning hålles på ett ur djurskyddssynpunkt ovärdigt sätt.

Omständigheterna ger enligt utredningens mening vid handen att brister hos djurskyddslagens tillsynsorganisation måste i betydande grad bero såväl på vad som kallas den mänskliga faktorn som på själva lagbestämmelserna. I det förstnämnda avseendet säger sig utredningen — utan att därmed vilja frångå vårt folk en på det hela taget välvillig inställning till djurskyddssaken — våga uttala den förmodan att sådana mänskliga svagheter som bristande intresse och insikt, bekvämlighet, benägenhet att skjuta över ansvaret på andra, misströstan beträffande utgången av en i och för sig motiverad aktion och rädsla för personliga obehag har spelat och alltjämt spelar en avsevärd roll vid övervakningen. Inom den stora allmänhetens krets — övervakningsmyndigheternas medlemmar inräknade — synes man sålunda ofta vara obenägen att genom anmälan eller på annat sätt ingripa mot grannar och bekanta även om det kanske är allt annat än väl beállt med deras djurvård.

Utredningen framhåller att frågan om djurens vård och behandling samt tillsynen däröver måste anses vara en samhällets, såväl statens som kommunernas, angelägenhet av sådan betydelse att den i likhet med exempelvis renhållning, hälsovård och sjukvård ovillkorligen måste tillgodoses och icke kan åsidosättas utan förfång bl. a. för stora etiska värden. Endast i jämförelsevis ringa grad har staten emellertid engagerat sig själv i den nuvarande tillsynsorganisationen. Med sitt förslag syftar utredningen till att få till stånd en sådan ändring i samhällets hittillsvarande reserverade hållning att tillsynen tillerkännes sin tillbörliga plats bland de viktigare samhällsuppgifterna. En sådan ändring anser utredningen vara ofrånkomlig, om det över huvud skall lyckas att övervinna den brist i fråga om livaktighet och handlingskraft som för närvarande i alltför hög grad präglar tillsynsverk-samheten. Höga anspråk på effektiviteten följer jämväl av det förhållandet att djurskyddslagen i stor utsträckning använder och måste använda sig av ganska allmänt hållna uttryck för hur djuren bör eller icke får behandlas och att det därför ankommer på tillsynsmyndigheterna själva att beakta den detaljrika innebörden av dessa allmänna uttryckssätt. Allt tillsamman-taget gör, framhåller utredningen, att varje möjlighet att åstadkomma en vederhäftig tillsynsorganisation måste tillvaratagas.

Rörande den närmare utformningen av lagförslaget anför utredningen, att detta till väsentlig del är byggt på den grund som lades vid tillkomsten av djurskyddslagen. Hälsovårdsnämnderna är sålunda bibehållna såsom de organ vilka i de särskilda orterna skall bära det närmaste ansvaret för tillsynen över djurens vård och behandling. Den utbyggnad av tillsynsapparaten som förslaget innebär är avsedd att ställa denna lokala tillsynsverksamhet under central ledning och övervakning av statsmyndigheter utrustade med den auktoritet och sakkunskap samt de maktmedel och resurser i övrigt som är nödvändiga för att framgångsrikt fylla en dylik uppgift. Det har icke ansetts vare sig lämpligt eller behövt att för ändamålet tillskapa nya organ, utan det har förutsatts att för denna övervakning på högre nivå skall kunna anlitas vissa redan existerande myndigheter i överordnad ställning, nämligen veterinärstyrelsen för hela riket och länsstyrelserna för de särskilda länen. Hela organisationen kommer då — något som enligt utredningens mening faller sig naturligt — att till sina grundlinjer påminna om den ordning som gäller beträffande hälsovården i riket. Med hänsyn till arten av de arbetsuppgifter som i allmänhet faller inom de nyssnämnda myndigheternas verksamhetsområden anser utredningen att någon närmare motivering icke erfordras varför valet fallit just på dessa myndigheter. Det kan sålunda, enligt utredningens mening, icke betvivlas att veterinärstyrelsen med den sakkunskap på området som den har tillgång till samt sin allmänna överblick över hithörande förhållanden är väl lämpad för att utöva den högsta tillsynen med uppgift bland annat att, i anledning av hänvändelser till styrelsen eller av eget initiativ, göra erforderliga framställningar samt meddela råd och anvisningar i de frågor det här gäller. Vad länsstyrelserna angår synes det utredningen uppenbart att den verksamhet varom fråga är står i sådant förhållande till det ansvar för allmän ordning och säkerhet som påvilar dem att de bör anses självskrivna även för den ifrågavarande uppgiften. Redan på grund av den ställning de intager såsom högsta polismyndigheter i respektive län utövar länsstyrelserna en viss tillsyn över djurskyddet, nämligen såvitt angår den straffrättsliga sidan därav; och denna sida sammanhänger så nära med den i djurskyddslagen föreskrivna tillsynen att det torde vara en fördel om en och samma myndighet, länsstyrelsen, under sin uppsikt har hela tillsynsverksamheten och sålunda äger tillfälle att samordna vissa detaljer.

Vid länsstyrelsens sida skall, enligt utredningens förslag, länsveterinären stå som biträdande chefsmyndighet för tillsynsverksamheten inom länet. Närmast under läsveterinärens direkta ledning torde det, anför utredningen, bli erforderligt att viss inspektionsverksamhet äger rum med uppgift bland annat, förutom att lämna råd och anvisningar till djurägare och hälsovårdsnämnder, att möjliggöra en tillförlitlig överblick över djurvårdens tillstånd i länet och resultatet av hälsovårdsnämndernas tillsyn. Denna inspektionsverksamhet anses böra bedrivas på sådant sätt att den, under verkställande av stickprov och undersökningar med viss koncentration på misstänkta fall, inom rimlig tid hinner beröra tämligen vidsträckta områden

samt insamla och undan för undan tillhandahålla material, som erfordras för att från länsstyrelsens respektive länsveterinärens sida må kunna utan större tidsutdräkt vidtagas de åtgärder som påkallas av förefintliga missförhållanden. Då det enligt utredningens mening knappast kan förväntas att dylik inspektionsverksamhet alltid kan i nödig utsträckning fullgöras av länsveterinären ensam eller med det biträde som erhålles av övriga tjänsteveterinärer, har föreslagits att länsstyrelsen, om så erfordras och sedan statsmedel därför anslagits, skall kunna förordna lämpliga personer — antalet antages kunna växla med skilda platser och tider — att biträda vid tillsynen.

Den av utredningen föreslagna lagtexten, avseende ändringar i djurskyddslagen, innebär att i 14 § skall i första stycket upptagas bestämmelse om att högsta tillsynen å lagens efterlevnad tillkommer veterinärstyrelsen. Styrelsen skall åligga att göra de framställningar samt meddela de råd och anvisningar vartill omständigheterna föranleder. Enligt andra stycket av paragrafen skall länsstyrelserna var inom sitt län med biträde av länsveterinären vaka över att de till skydd för djuren meddelade bestämmelserna efterlevs samt tillse att kommuner och hälsovårdsnämnder i sådant avseende fullgör sina åligganden. Länsstyrelsen skall därvid, om så anses nödigt, kunna förelägga dem viten. Vid behov skall länsstyrelsen, enligt samma stycke, äga förordna en eller flera personer att under länsveterinärens inseende och enligt hans anvisningar såsom djurskyddsassistenter biträda vid tillsynen. I tredje stycket av paragrafen har, med en redaktionell jämkning av gällande bestämmelser, föreskrivits att hälsovårdsnämnden skall i varje ort öva tillsyn över djurens vård och behandling och att nämnden därvid bör samverka med tjänsteveterinärerna. Nämnden skall därjämte genom inspektionsverksamhet i nödig omfattning hålla sig noga underrättad om djurvårdens tillstånd samt i mån av behov utse en eller flera tillsyningsmän. Om någon åsidosätter lagens allmänna bestämmelser om djurens vård och behandling, äger nämnden — liksom för närvarande — i den mån ej särskilda bestämmelser är gällande, meddela föreskrift om vad han har att iakttaga i detta hänseende. Enligt förslaget kan nämnden tillika, om tidigare meddelat föreläggande ej efterkommits eller eljest tredska befaras, utsätta vite, och i fall av tredska kan anbefalld åtgärd, där så anses nödigt och sedan den försumlige därom tillsagts utan att rättelse skett, verkställas på hans bekostnad. Rätt att överklaga nämndens beslut hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut skall alltjämt föreligga, men det har föreslagits att icke endast länsstyrelsen utan även nämnden skall äga förordna att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

I 15 § skall, enligt förslaget, i första stycket — i nära anslutning till gällande bestämmelser — föreskrivas att tjänsteveterinärerna äger vara närvarande vid hälsovårdsnämnds handläggning av djurskyddsärende även om de icke är ledamöter av nämnden men med tillägg att de, om det begä-

res, skall få sin mening antecknad till protokollet. Veterinär som har rätt att närvara skall, enligt samma stycke, såvitt möjligt i god tid underrättas om sammanträde där djurskyddsärende skall handläggas samt om ärendets beskaffenhet. Sammanträde för behandling av sådant ärende skall på anmodan av länsstyrelsen eller länsveterinären skyndsamt äga rum. Det föreslås även, att länsveterinären skall äga hos länsstyrelsen överklaga nämndens beslut i ärende av detta slag. Enligt andra stycket av paragrafen skall det åligga hälsovårdsnämnden att utan onödig tidsutdräkt underrätta länsveterinären om föreskrift som meddelats enligt 14 § tredje stycket samt såväl denne som polismyndigheten om inträffad underlåtenhet att efterkomma sådan föreskrift. Om det förekommer anledning att djur är utsatt för djurplågeri eller att eljest åtal för sådant brott bör övervägas, skall polismyndigheten ofördröjligen underrättas. Därjämte bör, enligt samma stycke, polismyndigheten och vederbörande åklagare, i den mån det kan äga betydelse för nämndens tillsynsverksamhet, hålla nämnden underrättad om vad som förefaller inom deras verksamhetsområden. Besiktningens bestämmelserna föreslås skola upptagas i ett tredje stycke av paragrafen med tillägg att de skall äga tillämpning jämväl å födoämnen, redskap och persedlar som är avsedda för djuret. Befogenhet att företaga besiktning skall vidare föreligga jämväl för den som därtill erhållit veterinärstyrelsens eller länsstyrelsens särskilda förordnande.

Enligt 16 § i förslaget skall vad i 14 § stadgas om hälsovårdsnämnds tillsyn icke gälla med avseende å djur som användes inom försvarsväsendet. Skyldighet att tåla besiktning beträffande sådana djur skall dock föreligga om besiktningen särskilt anbefallts av veterinärstyrelsen eller länsstyrelsen.

21 § har i förslaget jämkats såtillvida att därav framgår att underlåtenhet att ställa sig av hälsovårdsnämnd meddelad föreskrift till efterrättelse är straffbar endast i fall då föreskriften meddelats utan utsättande av vite.

Beträffande hälsovårdsnämnderna säger utredningen sig ha eftersträvat både att framhålla deras skyldighet att ta initiativ till åtgärder i fall av vanvård och att utrusta dem med erforderliga tvångsmedel. Av skyldigheten att i mån av behov utse en eller flera tillsyningsmän följer, framhåller utredningen, förpliktelse för kommunerna att tillhandahålla medel för ändamålet. Något hinder för att ett par kommuner slår sig tillsammans om en tillsyningsman anses icke böra uppställas. Den utvidgade allmänna skyldigheten att tåla besiktning är såtillvida motiverad, att för djuret avsedda födoämnen, redskap och persedlar kan äga betydelse för att bedöma hur djuret behandlats och vilka föreskrifter till rättelse som bör meddelas. Tillräckliga skäl att undantaga till försvarsväsendet hörande djur från den tillsyn som skall utövas av veterinärstyrelsen och länsstyrelserna anser utredningen icke föreligga.

Yttrandena

I yttrandena har utredningens förslag i dess helhet eller i väsentliga delar tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Flera remissinstanser, bland dem

flertalet *länsveterinärer* och *Sveriges veterinärförbund*, har givit uttryck åt den uppfattningen att en skärpning av lagens tillsynsbestämmelser snarast bör genomföras.

Beträffande högsta tillsynen å lagens efterlevnad har *veterinärstyrelsen* med tillfredsställelse funnit att förslaget överensstämmer med vad som från styrelsens tillkomst faktiskt praktiserats, nämligen att denna utövas av styrelsen. *Föreningen Sveriges landsfogdar* har ifrågasatt om det ur principiell synpunkt är riktigt att tillerkänna ett centralt ämbetsverk såsom veterinärstyrelsen direktivrätt i förhållande till länsstyrelser, enär dessa är direkt underställda Kungl. Maj:t, och hälsovårdsnämnder. Även *åklagarmyndigheten i Göteborg* är tveksam i detta avseende.

I åtskilliga yttranden har framhållits vikten av att upplysningsarbete och propaganda rörande djurskydd bedrivs både bland allmänheten och bland hälsovårdsnämnderna. Flera remissinstanser har hänfört denna verksamhet till de uppgifter som bör ankomma på veterinärstyrelsen såsom central tillsynsmyndighet. *Svenska stadsförbundet* har sålunda uttalat att den av utredningen anmärkta bristande effektiviteten beträffande tillsynen i huvudsak torde bero av — förutom att hälsovårdsnämnderna har en mångfald andra stora uppgifter att fullgöra — tveksamhet i fråga om innebörden av lagens allmänna bestämmelser om djurens vård och behandling. Det skulle därför enligt förbundets mening vara önskvärt att till hälsovårdsnämndernas vägledning någorlunda detaljerade råd och anvisningar utfärdades — förslagsvis av veterinärstyrelsen — rörande det praktiska utövandet av deras tillsynsverksamhet. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har, i likhet med *hälsovårdsnämnden i Kiruna*, föreslagit att veterinärstyrelsen skall utarbeta en normaldjurskyddsordning med föreskrifter för hälsovårdsnämndernas verksamhet på området.

Vad angår tillsynen på länsplanet har två frågor särskilt uppmärksamats. *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* har sålunda ställt sig kritiska mot förslaget att länsstyrelsen, där så anses nödigt, skall äga vid vite förelägga kommuner och hälsovårdsnämnder att fullgöra sina uppgifter. Det anses att syftet med en dylik befogenhet bättre nås med fortlöpande information och vägledning från de statliga tillsynsorganens sida. I det yttrande som gemensamt avgivits av *stadsveterinären Alström jämte andra* har förslaget i denna del betecknats som mycket olyckligt. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har föreslagit att länsstyrelsen skall erhålla befogenhet att meddela vitesföreläggande direkt för den enskilde djurvårdaren. Ett flertal remissinstanser har vänt sig mot förslaget att länsstyrelsen endast om det finnes erforderligt skulle äga förordna en eller flera personer att biträda såsom djurskyddsassistenter. *Veterinärstyrelsen* har i denna fråga uttalat att länsveterinären i varje län oundgängligen bör erhålla biträde av en för inspektionsverksamhet välkvalificerad person. I yttrandet av *stadsveterinären Alström med flera* har anförts följande.

Begreppet erforderligt torde här ha behövt en mera definitiv utformning. Enligt vår erfarenhet är en kontinuerlig inspektion av djurbesättningar,

slakthus, försäljningsställen, ridhus, djurpensionat, kennlar och institutioner med försöksdjur, cirkusar, zoologiska trädgårdar, hundtrimningsinstitut och hundbad nödvändig. En dylik inspektion måste enligt vår uppfattning komma till utförande för att förebygga mindre önskvärda utvecklingstendenser. Detta arbete kan rimligtvis inte medhinnas av länsveterinären och bör utföras av en för ändamålet heltidsanställd person i tjänstemannaställning, lämpligen benämnd djurskyddskonsulent. Enligt vår mening borde därför lagförslaget utmyнна i ett kategoriskt förslag om anställande av sådana djurskyddskonsulenter med föreskrivande av kompetens och anställningsvillkor.

I anslutning härtill har i yttrandet uttalats att, om djurskyddskonsulenter tillsättes i varje län, hälsovårdsnämndernas tillsynsverksamhet borde kunna inskränkas. *Svenska hundskyddsföreningen* har anfört att endast om till länsveterinärens disposition ställes ett tillräckligt antal djurskyddsassistenter — utvalda bland sådana personer som äger förståelse och intresse för den besvärliga uppgiften — kommer en lagändring att få väsentligt värde.

Ett par remissinstanser har emellertid icke kunnat vitsorda behovet av särskilda djurskyddsassistenter. Enligt *statskontoret* bör det vara tillfyllest med den skärpning med avseende å tillsynsorganisationen som i övrigt föreslagits av utredningen. Om likväl statliga djurskyddsassistenter befinnes påkallade, har statskontoret funnit det ofrånkomligt att — innan ställning toges till förslaget i denna del — utredning förebringas rörande storleken av de kostnader som till följd härav kan förväntas uppkomma för statsverket. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har ifrågasatt om icke ändamålet med den skärpta tillsynen på länsplanet kan vinnas på annat sätt än genom tillsättandet av djurskyddsassistenter. Djurplågerifallen torde i vårt land dessbättre icke vara så vanliga att djurskyddsassistenterna kan förvärva tillräcklig erfarenhet i hithörande spörsmål. I den mån nya tjänster över huvud anses erforderliga är det enligt länsstyrelsens mening lämpligare att tillsynen för hela riket ombesörjes av en eller ett par centralt placerade, väl kvalificerade tillsynstjänstemän.

Frågan om hälsovårdsnämndernas skyldighet att utse tillsyningsmän har behandlats i flera yttranden. *Veterinärstyrelsen, länsveterinärerna i Uppsala och Östergötlands län, hälsovårdsnämnden i Sundsvall, Svenska allmänna djurskyddsföreningen och Svenska kvinnors djurskyddsförening* anser sålunda att hälsovårdsnämnderna bör åläggas att ovillkorligt utse en eller flera tillsyningsmän för att biträda med tillsynen. *Veterinärstyrelsen* har i denna fråga uttalat att kritiken mot hälsovårdsnämndernas handhavande av den lokala tillsynen i många fall torde var berättigad. Bristerna beror enligt styrelsens mening framför allt på att nämnderna, särskilt i de mindre landskommunerna, icke erhåller medel tillräckliga för att anskaffa kompetent personal och erforderlig utrustning. Det är inte tillrådligt att härvidlag lita enbart till det kommunala intresset; om de kommunala organen lämnas frihet att handla helt efter eget skön, blir följden lätt den, att ekonomiska hänsyn får hindra att en verksamhet bedrivs med önskvärd

effektivitet. Med hänvisning härtill föreslår styrelsen att hälsovårdsnämnd åläggas att utse åtminstone en tillsyningsman för djurskyddsverksamheten och att denne sättes i stånd att företaga regelbundna inspektionsresor inom hälsovårdsområdet. Därmed är dock icke sagt att det alltid måste tillsättas en heltidsanställd tjänsteman, utan det kan väl tänkas att, om förhållandena det medger, befattningen blir gemensam för två eller flera kommuner eller erhåller karaktären av deltidssyssla. Vid val av lämplig person bör självfallet tidigare, förtjänstfull verksamhet inom djurskyddsorganisation räknas som en särskild merit. Om för uppgiften kvalificerad hälsovårdsinspektör finnes anställd inom kommunen, kan det vara lämpligt att denne även anförtros tillsynen över djurskyddet.

På några håll har uttalats tvivelsmål om huruvida hälsovårdsnämnderna med hänsyn till sina knappa ekonomiska och personella resurser bör i fortsättningen handhava den omedelbara tillsynen. Enligt *medicinalstyrelsen* bör sålunda med fördel åtskilliga av de med djurskyddet sammanhängande göromålen kunna flyttas från nämnderna till distriktsveterinärerna, i vilkas tjänsteåligganden ingår hälsovården av husdjur. *Förste provinsialläkarnes förening* har anfört att det enligt dess erfarenhet ofta stöter på betydande svårigheter att förmå hälsovårdsnämnderna att ägna erforderlig tillsyn ens åt den humana hälsovården. *Länsveterinären i Kronobergs län* har ställt sig starkt tvivlande till lämpligheten av att bibehålla hälsovårdsnämnderna såsom övervakare av lagens efterlevnad. Han har härom anfört följande.

Med den ingående kännedom om landsbygdens förhållanden, som en veterinär med mångårig praktik erhåller, framstår det som orealistiskt och otänkbart, att t. ex. en ledamot av hälsovårdsnämnden och tillika lantbrukare skulle gå in i grannens ladugård och kritisera dennes sätt att vårda sina djur. Endast ovänskap skulle bli följden. Därför förvånar det mig icke, att hälsovårdsnämndernas effektivitet såsom verkställande djurskyddsorgan visat sig svag. Endast vid direkt anmälan om djurplågeri eller vanvård kan man vänta positiva åtgärder från nämnderna, och även i sådana fall blir det som regel ett vidarebefordrande till polismyndigheten.

I några yttranden behandlas frågor rörande hälsovårdsnämnds handläggning av djurskyddsärende. *Länsveterinären i Västernorrlands län* ställer sig sålunda tveksam till lämpligheten av att hälsovårdsnämnd utrustas med befogenhet att förordna att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. *Veterinärstyrelsen* anser att hälsovårdsnämnd bör vara ovillkorligen skyldig att underrätta veterinär, som äger därvid närvara, om sammanträde för handläggning av djurskyddsärende. Samma uppfattning har *länsveterinärerna i Blekinge och Kristianstads län*.

Några remissinstanser menar att den föreslagna befogenheten för länsveterinär att överklaga hälsovårdsnämnds beslut bör utgå. Såsom skäl härför har *statsåklagaren i Göteborg* anfört att sådan befogenhet skulle göra länsveterinären jävig att delta i länsstyrelsens beslut rörande djurskyddsärende. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* har påpekat att det i allmänna veterinärinstruktionen bör föreskrivas skyldighet för länsveterinären att till länsstyrelsen anmäla sådana av hälsovårdsnämnd fattade beslut i djur-

skyddsärenden som enligt länsveterinärens mening är felaktiga och att det därför knappast är påkallat att — med avsteg från vad eljest torde gälla om rätt att överklaga kommunala myndigheters beslut — tillägga länsveterinären särskild klagorätt. Liknande synpunkter har anförts av *länsstyrelserna i Västernorrlands och Norrbottens län*.

Enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* är den föreslagna inskränkningen med avseende å skyldighet att tåla besiktning av djur som användes inom försvarsväsendet knappast tillräckligt motiverad, och länsstyrelsen anser att den bör utgå. *Länsveterinären i Stockholms län* menar däremot att, eftersom armén genom sitt eget veterinärväsen utövar direkt tillsyn över djur tillhörande försvarsväsendet, det är onödigt att över huvud tillåta civil myndighet att föranstalta om besiktning beträffande sådana djur. Samma uppfattning har *Sveriges veterinärförbund*.

Departementschefen

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har djurskyddsutredningen under sitt ännu icke avslutade arbete med utredning av frågan om förbättrat djurskydd kommit till den uppfattningen att de särskilda bestämmelserna i djurskyddslagen om tillsyn å lagens efterlevnad icke kan anses vara fullt effektiva och tillfredsställande. Utredningen har därför föreslagit att — innan frågan om ett förbättrat djurskydd i hela dess vidd upptages till omprövning — tillsynsbestämmelserna skärpes och förbättras. Närmare bestämt anses bristerna i fråga om tillsynen bero såväl på bestämmelsernas innehåll i och för sig som på frånvaron av erforderlig livaktighet och handlingskraft hos de organ som bär ansvaret för tillsynen. Utredningens förslag syftar till att åstadkomma bättre förhållanden i båda dessa avseenden.

Otvivelaktigt är det utomordentligt angeläget att djuren, såväl de fria som de i fångenskap levande, kommer i åtnjutande av det skydd gällande lag syftar till att bereda dem. Tillsynen häröver måste också, som utredningen anført, anses utgöra en betydelsefull samhällelig uppgift, för vilken både staten och kommunerna har att ansvara. Eftersom det vore otillfredsställande om övervakningen skulle kunna ske endast i den ordning som i allmänhet gäller för uppspårande och beivrande av brott, har genom djurskyddslagens tillsynsbestämmelser öppnats möjlighet att i vidare omfattning vaka över att djuren behandlas väl och att misshandel eller annan vanvård förhindras. Utredningens uppfattning att tillsynsbestämmelserna är bristfälliga har bekräftats under remissbehandlingen. Bestämmelserna bör därför skärpas, och härvid torde utredningens förslag, som i huvudsak godtagits av remissinstanserna, kunna följas med vissa jämkningar.

Vid djurskyddslagens tillkomst ansågs det önskvärt att något organ i varje särskild ort ägnade erforderlig uppmärksamhet åt djurskyddet. Enär hälsosvårdsnämnderna låg närmast till för denna uppgift, kom ansvaret för den omedelbara tillsynen å lagens efterlevnad att läggas på dessa myndigheter. Mot det sätt på vilket uppgiften hittills handhafs av hälsosvårdsnämnderna har både utredningen och flera remissinstanser riktat erin-

ringar. Enligt utredningen synes det vara en ganska utbredd mening att nämnderna — även om naturligtvis undantag torde kunna påvisas — icke visat den initiativförmåga och handlingskraft som deras nyckelställning beträffande tillsynen kräver. Samma uppfattning har kommit till uttryck i flera yttranden. Därvid har även gjorts gällande att nämnderna ofta saknar ekonomiska och personella resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna utöva tillsynen. För att få till stånd en bättre ordning torde det vara lämpligt att, i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag, dels i olika avseenden förstärka tillsynen på det kommunala planet — vartill jag återkommer i det följande — och dels ställa denna tillsyn under central ledning av vissa statliga myndigheter, nämligen länsstyrelserna för de särskilda länen och veterinärstyrelsen för hela riket. Vad länsstyrelserna angår har, såsom utredningen anför, den verksamhet varom här är fråga nära samband med det ansvar för allmän ordning och säkerhet som åvilar dessa myndigheter, varjämte länsstyrelserna på grund av sin ställning som högsta polismyndighet i länet redan utövar viss tillsyn över djurskyddet. Om tillsynen i sin helhet på detta plan förenas hos länsstyrelserna, erhåller dessa, såsom utredningen även framhållit, möjlighet att på lämpligt sätt samordna uppkommande spörsmål. Länsstyrelserna bör emellertid, enligt min mening, som regel icke ta omedelbar befattning med tillsynen utan det bör i första hand åligga dem att vaka över att organen för denna tillsyn — främst hälsovårdsnämnderna — fullgör sina uppgifter i detta avseende. Veterinärstyrelsen skall enligt instruktionen för styrelsen utöva högsta inseendet över den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren. Styrelsen har, enligt vad som framgår av dess remissyttrande, allt sedan sin tillkomst utan uttryckligt åläggande faktiskt utövat högsta tillsynen även över djurskyddslagens efterlevnad, och dess ställning som central tillsynsmyndighet bör nu lagfästas. Till styrelsens uppgifter bör bland annat höra att meddela hälsovårdsnämnder och andra tillsynsorgan erforderliga råd och anvisningar för tillsynens utövande. Tillsynsorganisationen kommer härigenom, såsom utredningen påpekat, att till sina grundlinjer påminna om den ordning som gäller beträffande hälsovården i riket. I detta sammanhang bör därjämte tillståndsgivningen med avseende å djurs användning för vetenskapligt ändamål, som för närvarande ankommer på medicinalstyrelsen, överflyttas på veterinärstyrelsen.

Tyngdpunkten beträffande tillsynen måste med nödvändighet vila hos hälsovårdsnämnden. Av denna bör kunna krävas att den håller sig noga underrättad om hur djurägarna i orten handskas med sina djur. Härvidlag avses icke endast att djuren skyddas mot direkt misshandel eller annat onödigt och meningslöst lidande utan även att de förses med tillräckligt foder och vatten, att de förvaras på lämpligt sätt och att de i övrigt behandlas väl. Ledning i dessa frågor erbjuder djurskyddslagens allmänna bestämmelser om djurs behandling. I tillsynen ingår även skyldighet att övervaka att bestämmelserna om förevisning av djur, om kastrering och kupering samt om användning av djur för vetenskapligt ändamål, m. m. iakttages.

Slutligen omfattar tillsynen skyldighet att vara verksam för att försummelser eller andra brister med avseende å djurvården blir avhjälpna och i förekommande fall anmälda till åtal. Såsom utredningen föreslagit bör hälsovårdsnämndens befogenheter gentemot försumliga djurägare och djurvårdare stärkas genom att nämnden erhåller rätt att, i samband med meddelande av föreskrift om vidtagande av rättelse eller annan åtgärd, jämväl utsetta vite, att, om så erfordras, verkställa föreskriven åtgärd på den försumliges bekostnad samt att — eftersom ärenden av detta slag ofta torde vara brådskande — förordna att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. Vitesföreläggande torde ofta kunna vara effektivare än straffpåföljd i fall då föreskriften riktar sig mot en viss person eller en begränsad krets av personer. Enär bötesstraff, såsom utredningen föreslagit, icke bör följa på underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats vid äventyr av vite, har nämnden att vid meddelande av föreskrift själv bedöma om med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet åsidosättande av föreskriften lämpligen bör föranleda straff eller vite. Där emot kan jag icke biträda utredningens förslag att länsveterinären skall äga hos länsstyrelsen överklaga hälsovårdsnämnds beslut i djurskyddsärende. Såsom framhållits under remissbehandlingen skulle en dylik befogenhet göra länsveterinären jävig att delta i länsstyrelsens beslut i ärendet, vartill kommer att länsveterinären, utan särskild klagorätt, torde böra vara skyldig att till länsstyrelsen anmäla sådana beslut av hälsovårdsnämnd som han ogillar.

Det är uppenbart att kunskap om de faktiska förhållandena i orten med avseende å djurens vård och behandling säkrast inhämtas genom personliga iakttagelser och erfarenheter. Enligt gällande bestämmelser äger hälsovårdsnämnden utse särskild tillsyningsman för att biträda med övervakningen. Utredningen och flera remissinstanser har anfört att nämnderna ofta icke begagnar sig av denna befogenhet i erforderlig utsträckning, och utredningen har för sin del föreslagit att nämnden skall åläggas att utse en eller flera tillsyningsmän, men med den reservationen att detta skall ske i mån av behov. En fullt effektiv tillsyn torde emellertid icke kunna utövas av hälsovårdsnämnden med mindre alltid en av denna utsedd person har att svara för den omedelbara övervakningen. Såsom flera remissinstanser, bland dem veterinärstyrelsen, föreslagit bör därför hälsovårdsnämnd utan förbehåll vara skyldig att för sådant ändamål utse minst en tillsyningsman. Något hinder torde icke föreligga mot att uppdraget att vara tillsyningsman anförtros ledamot av nämnden, liksom det heller icke bör vara hinder mot att två eller flera hälsovårdsnämnder, om förhållandena det medger, utser gemensam tillsyningsman.

Utredningen har vidare föreslagit att hälsovårdsnämnden genom inspektionsverksamhet skall hålla sig underrättad om djurvårdens tillstånd. Syftet med en sådan verksamhet torde emellertid kunna väsentligen tillgodoses genom att hälsovårdsnämnden låter verkställa besiktning, beträffande vilket förfarande det redan finns bestämmelser i djurskyddslagen. Förfaran-

det bör emellertid, i enlighet med utredningens förslag i denna del, få en vidsträcktare tillämpning än det har enligt gällande bestämmelser. Besiktning bör således kunna äga rum jämväl beträffande födoämnen, redskap och persedlar som är avsedda för djuret och få verkställas även av person som därtill särskilt förordnats av länsstyrelsen eller veterinärstyrelsen. I anledning av ett påpekande under remissbehandlingen må här framhållas att hinder självfallet icke föreligger mot att samtidigt besiktning sker beträffande flera djur eller hel djurbesättning.

Lagen innehåller för närvarande bestämmelse om att hälsovårdsnämnden vid tillsynens utövande skall samverka med läns- och distrikts- eller stadsveterinären. Utredningen föreslår icke någon ändring i detta avseende. Det vill emellertid synas som om en viss förstärkning av tillsynsorganisationen på det kommunala planet skulle kunna komma till stånd om det i stället åligger tjänsteveterinärerna att, envar inom sitt tjänstgöringsområde, biträda vid tillsynens utövande. Därmed markeras att även tjänsteveterinärerna har att taga erforderliga initiativ i fall av försummat djurskydd eller eljest för att få till stånd bättre förhållanden i fråga om djurens vård och behandling. I administrativ ordning torde böra meddelas närmare föreskrifter om tjänsteveterinärernas skyldigheter och befogenheter i förevarande avseende.

Beträffande tillsynens anordnande på länsplanet bör, såsom utredningen föreslagit, länsveterinären vara skyldig att biträda länsstyrelsen med de övervakande uppgifter som bör ankomma på denna myndighet. Övervakningen bör omfatta icke endast hälsovårdsnämndernas verksamhet utan jämväl den tillsyn som utövas av de särskilda tillsyningsmännen samt distrikts- och stadsveterinärerna. Utredningens förslag att länsstyrelsen skall äga att vid behov förelägga kommuner och hälsovårdsnämnder vite har mött viss kritik under remissbehandlingen. Såsom därvid anförts torde ändamålet med en dylik befogenhet bättre tillgodoses med fortlöpande upplysning och vägledning från de statliga tillsynsorganens sida.

Jag kan heller icke ansluta mig till utredningens förslag att länsstyrelsen, om det finnes erforderligt, skall äga förordna en eller flera personer att såsom djurskyddsassistenter biträda vid tillsynen. Om tillsynen från hälsovårdsnämndernas sida anordnas såsom jag här förordat, bör länsstyrelsernas övervakningsuppgifter bli mindre betungande än vad utredningen förutsatt, och behov av dylikt biträde torde därför ej uppkomma.

Försvarsväsendets djurbestand bör alltså vara utan inskränkning undantaget från tillsynen jämlikt djurskyddslagen.

I 14 § djurskyddslagen bör upptagas de grundläggande bestämmelserna om tillsynen på det kommunala planet samt bestämmelserna om länsstyrelsernas och veterinärstyrelsens uppgifter med avseende å djurskyddet. I 15 § bör i första stycket ingå bestämmelserna i nuvarande andra stycket av 14 § om hälsovårdsnämnds befogenhet att meddela föreskrift i fall av försummat djurskydd och om fullföljd till länsstyrelse av sådant ärende med de

tillägg som föranledes av vad jag anfört i det föregående. Bestämmelsen om klagotid bör dock uteslutas såsom numera överflödigt med hänsyn till innehållet i lagen den 4 juni 1954 om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut. I ett andra stycke av paragrafen bör bestämmelserna i nuvarande tredje stycket av 14 § om att tjänsteveterinärerna äger närvara vid hälsovårdsnämnds handläggning av djurskyddsärende samt deltaga i överläggningarna men ej i besluten sammanföras med vissa av utredningen föreslagna bestämmelser vilka — såsom utredningen anfört — har till ändamål att främja ett verkligt samarbete mellan tjänsteveterinärerna och hälsovårdsnämnderna. Veterinär som är närvarande vid hälsovårdsnämnds sammanträde skall sålunda på begäran få sin mening antecknad till protokollet. Veterinär som äger närvara bör även kallas till sammanträdet och därvid underrättas om ärendets beskaffenhet, och — såsom föreslagits under remissbehandlingen — bör sådan kallelse ovillkorligen utgå i god tid. Då det begäres av länsstyrelsen eller länsveterinären, skall vidare sammanträde för handläggning av djurskyddsärende skyndsamt äga rum. Av utredningen föreslagna bestämmelser rörande underrättelseskyldighet olika myndigheter emellan torde ej böra upptagas i själva lagen; motsvarande bestämmelser kan i mån av behov meddelas i veterinärstyrelsens anvisningar eller eljest i administrativ ordning. I ett tredje stycke av 15 § bör upptagas bestämmelserna om besiktning.

Överflyttningen av tillståndsgivningen med avseende å djurs användning för vetenskapligt ändamål föranleder ändring i 12 §. Någon ändring i 16 § är icke erforderlig.

I 21 § bör vidtagas vissa jämkningar i anledning av de i det föregående förordade ändringarna. Av paragrafen bör även framgå att underlåtenhet att efterkomma hälsovårdsnämnds föreskrift om vidtagande av åtgärd, såsom nämnts, är straffbar endast i fall då föreskriften meddelats utan utsättande av vite. 22 § är icke längre erforderlig med hänsyn till innehållet i lagen den 20 april 1951 med vissa bestämmelser om böter och viten.

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1959.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till delta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Margit Hirén

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd**

Härigenom förordnas, dels att 12, 14, 15 och 21 §§ lagen den 19 maj 1944 om djurskydd skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 22 § samma lag skall upphöra att gälla.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

12 §.

Djur må ej utan *medicinalstyrelsens* tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning.

Djur må ej utan *veterinärstyrelsens* tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning.

Närmare bestämmelser — — — — — av Konungen.

14 §.

Hälsovårdsnämnden i orten har att, *i samverkan med läns- och distrikts- eller stadsveterinären*, öva tillsyn över djurens vård och behandling. För sådant ändamål äger nämnden utse *tillsyningsman*.

Hälsovårdsnämnden i orten har att öva tillsyn över djurens vård och behandling. För sådant ändamål skall nämnden utse *en eller vid behov flera tillsyningsmän*. *Biträde vid tillsynen skall lämnas av länsveterinären samt distrikts- eller stadsveterinären enligt vad därom i instruktion eller eljest närmare föreskrives*.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Länsstyrelsen skall, med biträde av länsveterinären, vaka över att hälsovårdsnämnder, tillsyningsmän samt distrikts- och stadsveterinärer fullgöra sina åligganden beträffande tillsynen å lagens efterlevnad.

Högsta tillsynen å lagens efterlevnad tillkommer veterinärstyrelsen, som har att till ledning för hälsovårdsnämnder och övriga förut nämnda tillsynsorgan meddela erforderliga råd och anvisningar.

15 §.

Åsidosätter någon vad i 2—6 §§ stadgas, äger hälsovårdsnämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut. Länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

Vid nämndens handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären vara tillstädes och delta i överläggningarna men ej i besluten.

Åsidosätter någon vad i 2—6 §§ stadgas, äger hälsovårdsnämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Nämnden äger därvid stadga vite. Underlåter någon att vidtaga föreskriven åtgärd, äger nämnden, där det anses nödigt, verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen. Såväl nämnden som länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

Vid nämndens sammanträde för handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären vara tillstädes och delta i överläggningarna men ej i besluten samt på begäran få sin mening antecknad till protokollet. Veterinär som sålunda har rätt att närvara skall i god tid kallas till sammanträdet och därvid underrättas om ärendets beskaffenhet. Då

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

det begäres av länsstyrelsen eller länsveterinären, skall sammanträde för handläggning av djurskyddsärenden skyndsamt äga rum.

15 §.

Den som har djur i sin vård är skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser eller tillsyningsman varom i 14 § förmäles så ock länsveterinären eller distrikts- eller stadsveterinären besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum för djuret.

Polismyndigheten meddelar erforderlig handräckning för dylik besiktning.

Den som har djur i sin vård är skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser, tillsyningsman varom i 14 § förmäles, länsveterinären, distrikts- eller stadsveterinären eller den som av länsstyrelsen eller veterinärstyrelsen därtill förordnats besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum för djuret även om för djuret avsedda födoämnen, redskap och persedlar. Erforderlig handräckning för besiktning som här sagts meddelas av polismyndigheten.

21 §.

Den som bryter mot vad i 9, 10, 11 eller 12 § stadgas, eller av tredska underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats jämlikt 14 § andra stycket, eller åsidosätter honom åvilande skyldighet enligt 15 § första stycket eller underlåter att fullgöra vad honom åligger enligt 20 § andra stycket, straffes med dagsböter.

Om straff — — — — — allmänna strafflagen.

Den som bryter mot vad i 9, 10, 11 eller 12 § stadgas, eller av tredska underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift som, utan utsättande av vite, meddelats jämlikt 15 § första stycket, eller åsidosätter honom åvilande skyldighet enligt 15 § tredje stycket eller underlåter att fullgöra vad honom åligger enligt 20 § andra stycket, straffes med dagsböter.

22 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1959.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 december 1957.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 7 december 1957 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 22 november 1957, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Sara Falk.

Lagrådet yttrade:

I det remitterade förslaget ha vissa delar av 14 § överförts till 15 §. Härigenom har den senare paragrafen — som nu i främsta rummet vänder sig till allmänheten — fått ett alltför heterogent innehåll. Till följd av att de nuvarande två styckena i 15 § sammanförts till ett stycke har vidare hänvisningen i 21 § till 15 § blivit otydlig.

Lagrådet hemställer, att bestämmelserna i 15 § första och andra styckena i det remitterade förslaget återföras till 14 §, att denna paragraf indelas i tre moment och att därvid upptagas som 1 mom. de rent organisatoriska föreskrifterna i förslagets 14 §, som 2 mom. förslagets bestämmelser i 15 § första stycket om hälsovårdsnämnds befogenheter m. m. och som 3 mom. förslagets ordningsföreskrifter i 15 § andra stycket. Beträffande tredje stycket, vilket alltså skulle utgöra 15 §, förordar lagrådet, att bestämmelserna alltjämt uppdelas på två stycken.

Det remitterade förslaget upptager i 15 § första stycket en bestämmelse, enligt vilken såväl hälsovårdsnämnd som länsstyrelsen äger förordna att dess beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Uppenbart är, att länsstyrelsen i detta liksom i andra hänseenden i besvärsmål har samma befogenheter som nämnden, i den mån det ej anses strida mot eljest tillämpade regler för den administrativa processen. Nyss berörda stadgande kan emellertid måhända såvitt angår länsstyrelsen vara erforderligt för att utmärka, att länsstyrelsen när klagan föres av den, mot vilket nämndens beslut är riktat, kan förordna att länsstyrelsens beslut skall omedelbart lända till efterrättelse.

Att ett sådant stadgande som nyss nämnts kan vara behövt sammanhänger med att länsstyrelsen enligt förslaget icke fått någon allmän befogenhet att föranstalta om tjänliga åtgärder till avhjälpande av missförhållanden, motsvarande vad som stadgas i 55 § 2 mom. första stycket andra punkten i hälsovårdsstadgan. Enligt sistnämnda stadgande har länsstyrelsen ansetts äga att vid behov omedelbart ingripa mot den enskilde även med vitesföreläggande. Frånvaron av en sådan befogenhet i förevarande lagförslag måste medföra vissa svårigheter för länsstyrelsen att uppnå önskvärda förbättringar ur djurskyddssynpunkt, i synnerhet som det remitterade förslaget i motsats till utredningsmannens förslag icke upptager någon bestämmelse om besvär rätt för länsveterinär. Lagrådet vill på grund av det anförda ifrågasätta, om icke länsstyrelsen lämpligen bör inom djurskyddet erhålla samma befogenheter att ingripa på ett ändamålsenligt sätt som inom hälsovården. Att länsstyrelsen ändock låter hälsovårdsnämnderna i första hand svara för den omedelbara tillsynen är självklart.

I 21 § föreslås straff för den som av tredska underlåtit att ställa sig till efterrättelse föreskrift som av hälsovårdsnämnd meddelats jämlikt 15 § första stycket. Straffbestämmelsen skall emellertid icke vara tillämplig, om nämnden utsatt vite. Förslaget avviker härigenom från vad som eljest är brukligt. Enligt hälsovårdsstadgan äro vissa beslut av hälsovårdsnämnd straffsanktionerade och kunna då enligt 53 § icke förenas med vitesföreläggande, andra beslut äro icke straffsanktionerade och föranleda — därest vite ej utsatts — icke någon direkt påföljd. Slutligen kunna beslut av sistnämnda slag av nämnden förenas med vitesföreläggande. Enligt det remitterade förslaget skulle man gå en motsatt väg och stadga straff som allmän regel för underlåtenhet att iakttaga nämndens föreskrift men ge nämnden befogenhet att sätta straffbestämmelsen ur funktion genom att utsätta vite. Enligt lagrådets mening kunna dessa motsatta system lätt vålla missförstånd i tillämpningen och lagrådet anser ej heller i övrigt att tillräckliga skäl föreligga att, med avsteg från vad som brukas, utforma sanktionssystemet på föreslaget sätt, med den ojämnhet som det innebär att samma slags förseelse i ena fallet bestraffas med böter och i andra fallet med vite. Oklarhet råder också, om straffbestämmelsen gäller medan besvär över förelagt vite är föremål för prövning och om den återupplivas därest vitet undanröjes. Lagrådet förordar därför, att straffbestämmelsen i 21 § för underlåtenhet att följa nämndens beslut får utgå. Det må erinras, att straffbestämmelsen i 11 kap. 13 § strafflagen är tillämplig såframt djurplågeri föreligger. Därutöver synes det vara tillfyllest att lita till det föreslagna effektiva medlet att utsätta vite. Om detta iakttages, bör tillika meddelas en övergångsbestämmelse om att äldre lydelsen av 21 § alltjämt skall gälla såvitt angår underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats med stöd av äldre lag.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 januari 1958.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, lagrådets den 20 december 1957 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 22 november 1957 remitterade förslaget till *lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd*.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Det synes ej vara anledning till erinran mot att bestämmelserna i förslaget omgrupperas på sätt lagrådet förordat.

Såsom lagrådet ifrågasatt torde länsstyrelsen böra tilläggas befogenhet att vid behov ingripa direkt mot den enskilde exempelvis med vitesföreläggande. I förslaget har därför såsom ett andra stycke i 14 § 2 mom. upptagits bestämmelse att, för avhjälpande av missförhållande i avseende å djurskyddet, länsstyrelsen äger samma befogenheter som enligt första stycket tillkommer hälsovårdsnämnden. Med denna komplettering är, såsom lagrådet jämväl påpekat, något särskilt stadgande om att länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut skall omedelbart lända till efterrättelse, icke erforderligt. Bestämmelsen härom i 15 § första stycket i det remitterade förslaget kan sålunda utgå.

Av skäl som anförts av lagrådet vill jag därjämte förorda, att straffbestämmelsen i 21 § får utgå och att i anslutning därtill en särskild övergångsbestämmelse meddelas.

Utöver nu angivna ändringar torde i förslaget böra vidtagas vissa jämkningar av redaktionell natur.

Föredraganden hemställer att lagförslaget måtte, efter omarbetning enligt vad sålunda anförts, jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 35 år 1958

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avläsas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Chr. af Winklerfelt